

postoji. "Čudovito je biti v tišini," razberem v grafizmu na eni izmed slik. Tudi na drugih opazim fragmente poezije, filozofskih misli, življenjskih resnic, molitev ipd. Kakšno radost prinaša umetnici medij, preko katerega se izraža, – "zapisi duše" kar vrejo iz nje! Po likovni govorici so enotni, slogovno prepoznavni, igrivi, pa vendar oblikovano "preudarni" ter, kar se naslovov tiče, spročilno zavezujoči. Četudi se Irena Žužek ne navdihuje v naravi, svoje slike večinoma posveti prav njej ali pa jim poišče razpoloženju ustrezen naslov. Njena dela so iskriivo iskrena, pretočna, ritmična, melodična in temperamentna. Čutiti je, da izhajajo iz nekega drugega časa, sicer istega po štetju, zavezanega slovenkemu jeziku in tradiciji, v stiku s kulturo matične dežele, pa vendar v primežu življenjskega sloga Južne Amerike, prežetega z zgodovino prostora, arhizmom, s tradicijo, umetnostjo in kulturno dediščino.

Občutljivost za poetiko poteze, barve, besede, zvočnosti svetlobe in temine ter neobremenjenost s sodobnimi trendi vodijo mlado slikarko na komaj začetni, a že zelo plodni ustvarjalni poti med Buenos Airesom, Bariolochami in Ljubljano.

Nuša Podgornik

Čigavo srce? Čigavo brezno?

Premislek ob
italijanskemu filmu
'Srce v breznu' in debati
o njem

Nemajhno pozornost slovenske in italijanske javnosti je pritegnila odločitev italijanskega parlamenta, da posveti 10. februar spominu zločinom Titove vojske nad italijansko populacijo v obmorskih predelih severovzhodnega Jadrana. Še večjo pozornost pa je pritegnil (po svojem bistvu propagandni) film »Srce v breznu« (Il cuore nel pozzo), ki ga je italijanska televizija pripravila za obeležje tega dogodka in ki je bil prvič predvajan na italijanski nacionalki 7. in 8. februarja 2005. Vredno se mi zdi spregovoriti o tej debati še posebej zato, ker, kakor bi rad pokazal, razodeva neko usodno zgodovinsko ujetost, ki ni le ujetost trenutnega stanja razvoja slovenskega ali italijanskega duha, pač pa evropske zavešti nasploh.

Debato bi bilo možno povzeti v sledečih bistvenih točkah:

1. Italijanska argumentacija desničarskega porekla, ki jo omenjeni film prozorno povzema, očita »Slovanom« (»Slavi«, mišljeni smo najbrž pretežno Slovenci in Hrvati), da smo v mesecih okrog konca druge svetovne vojne izvajali etnično čistko nad Italijani na območjih Istre

in Dalmacije, da bi tako »slovanizirali« omenjena (sicer domnevno izvirno italijanska) področja. Pri tem misli seveda na nasilje, ki ga je izvajala Titova vojska na omenjenih področjih.

2. Argumentacija slovenske javnosti se pred navedenimi stališči brani predvsem vključujoč povojno nasilje Titove vojske nad Italijani v širši kontekst, t.j. v kontekst predhodnega in nam Slovincem splošno znanega genocidnega ravnanja italijanskih oblasti do Slovencev in Hrvatov v t.i. Julijski krajini, t.j. na Primorskem (kasneje tudi na Kranjskem), v času od konca prve svetovne vojne do konca druge svetovne vojne. V tem smislu je seveda treba razumeti ravnanje Titovih partizanov kot posledico, ki ima svoj vzrok v predhodnem italijanskem nasilju.

Očitno je, da je tako zastavljena debata pripeljala do mrtve točke, v negiben in nerodoviten položaj, ki je primerljiv medsebojnemu zmerjanju dveh zločincev. To dejstvo pride na poseben način do izraza v šibkosti argumentov naše, slovenske strani: dejstvo, da so italijanski fašisti zagrešili nad slovenskim narodom celo vrsto zločinov, ne more opravičiti izvensodnega obračunavanja z le-temi, oz. z njihovimi italijanskimi simpatizerji. S tem kotorej skušamo kontekstualizirati dogajanje v zvezi s fojbami,

tega dogajanja ne moremo upravičiti. Lahko samo pokažemo, da so bili Italijani pred vojno prav taki zločinci kot mi po njej, vendar na tak način ostaja nad našim narodom še vedno upravičena italijanska obsodba za storjeni zločin. Tehtnega zagovora pred to obsodbo ni slišati od nikoder v našem javnem prostoru.

Takšnega zagovora pa ni slišati predvsem zaradi temeljnega in usodnega strinjanja med slovensko »uradno« in italijansko desničarsko stranjo. Strinjanje je zaslediti v točki, kjer tako eni kot drugi pristajajo na bolj ali manj popolno identifikacijo med slovenskim narodom in komunistično vodeno Osvobodilno fronto. Samo na tej osnovi je mogoče trditi, kakor to počenja sedanja italijanska javnost, da je po svojem bistvu ideološka, razredna čistka komunistične partije (katere poreklo simbolizira izrazita rdeča zvezda podpolkovnika Novaka v filmu) istovetna z etnično čistko, z genocidom. Samo na osnovi tihega pristajanja na sintagmo, da je slovenski narod v resnici narod-proletarec, lahko italijanski desničarji preinterpretirajo logiko razrednega boja v logiko medetničnega konflikta. To izenačevanje pa predstavlja enega izmed temeljev kardeljevske komunistične propagande, ki ga naše večinsko javno mnenje, pod vplivom temeljite petdesetletne indoktrinacije, še vedno nekritično jemlje za svoje in zato veselo

pritrjuje italijanski strani: da, prav imate, ni šlo pri fojbah predvsem za ideološko čistko, šlo je za boj slovenskega naroda proti italijanskemu, šlo je za genocid, ki pa ima svoje razloge, če pogledamo celoten zgodovinski kontekst.

Da je šlo pri besnenju Titove armade na omenjenih predelih za v bistvu ideološko nasilje in ne za genocid, je jasno že na osnovi dejstva, da niso vsi Italijani bežali pred komunističnim nasiljem. Bežali so le nekomunisti (še bolj pa fašisti). Le oni so bili tarče likvidacij. Drugače bi ne bilo več nobenega Italijana v Sloveniji in niti na Hrvaškem. Ostalo pa jih je več tisoč in le-ti so večinoma levičarsko usmerjeni, kakor smemo upravičeno soditi po njihovih političnih predstavnikih.

Italo-fašistično »poslovanje« komunističnega nasilja ima tudi zanimiv učinek absolucije komunizma od svoje zločinskosti, ki naj bi ne bila komunizmu notranja, nujna lastnost, ki sledi iz samih Marxovih spisov, pač pa zunanja pritika, ki sledi le iz slovanske uporabe Marxove ideologije. Tu italijanski fašizem zanikuje (domnevno) načelnost svojega lastnega antikomunizma.

Slovenska komunistična in italijanska fašistična propaganda si torej (ob problematiki fojb) segata v roko: toda ne v znamenju sprave med narodom, pač pa v znamenju netenja novega in nevarnega sovraštva, ter v znamenju pri-

dobivanja moči na političnem prizorišču. Ta prikrit (toda zelo učinkujoč) kolaboracionizem med totalitarnima ideologijama, ki spominja na Mussolinijevo socialistično poreklo ter na duh pakta Ribbentrop-Molotov, je potrebno razkrinkati in preseči.

Dokler bo slovenska javnost pristajala na dojemanje OF, ki jo prikazuje kot legitimno nosilko slovenske narodne usode v obdobju 1941-45, bo italo-fašistično izenačevanje Slovencev in komunistov v zloglasni formuli »slavo-komunistov« imelo zadostno težo za želen propagandni učinek. Do takrat tudi učinkovit zavor slovenskega naroda pred italijanskimi desničarskimi obtožbami ne bo mogoč. Šele tedaj, ko bo slovenska javnost obsodila komunizem in njegovo partijo ter po njej vodeno OF kot v temelju zločinsko organizacijo, ki je hotela z nasiljem iztrebiti vse nekomunistične elemente na svojem področju delovanja, bo mogoče tudi v vsem miru pokazati na fojbe kot na enega izmed nešteti primerov komunističnega ideološkega in ne etničnega nasilja. Šele tedaj bo mogoče pokazati, da fojbe in trpljenje Italijanov iz Istre in Dalmacije niso posledice narodnega besa Slovanov, pač pa posledice hladnega revolucionarnega računa komunističnega vodstva. Šele tedaj bo mogoče pokazati, da je to, kar se kaže kot etnična čistka, v resnici ideološka

čistka, ki se v ničemer bistvenem ne razlikuje od dogajanja v Kočevskem Rogu in Teharjah v spomladanskih in poletnih mesecih leta 1945. Šele tedaj bo torej mogoče pokazati na nedolžnost slovenskega naroda kot takega in na velikanško krivdo komunistične ideologije in njenih nosilcev.

Tedaj se bo odprla možnost za resnično spravo med slovenskim in italijanskim narodom, saj obsodba komunistične ideologije ne bi bila iskrena, če se ne bi povezala z obsodbo vseh totalitarnih in v temelju zločinskih ideologij 20. stoletja, torej vključno s fašizmom. Obsoditi je potrebno avtoritarnost kot tako, zaradi njenega temeljnega odrekanja dostojanstva in svo-

bode človeku, v kateri korenini njeno (samo)uničevalno, revolucionarno bistvo. Ko bosta torej Slovenec in Italijan obsodila totalitarizem kot tak, ko si bosta torej skupaj pod spomenikom radikalne in brezkompromisne obsodbe vseh totalitarnih ideologij in zmage demokracije segla v roko, šele tedaj se bo debata o fojbah premaknila iz mrtve točke.

To seveda ni samo problem Slovenca in Italijana. Celotna Evropa dolguje krvi brezštevilknih žrtev nepreklicno in popolno obsodbo vseh treh velikih totalitarnih gibanj 20. stoletja. Dokler komunizem in fašizem ne bosta doživela svojega (vsaj simbolnega, toda odločnega) Nüremberga, ki se

že napoveduje v zahtevah bolj osveščenih poslancev evropskega parlamenta, vse do tedaj se bo Evropa nahajala v tisti isti mrtvi poziciji duhovnega razvoja, v kateri se nahaja italijansko-slovenski razgovor o fojbah. Vse do tedaj bo Evropa tičala v nevidnem primežu ideologij nasilja in nestrpnosti, ki jo bodo trgale narazen (v obliki porajajočih se radikalnih neonacionalizmov) in ji jemale smerokaz jasnih načel in vrednot (v obliki neomarksističnega relativizma, ki se odeva v prikupen plašč t.i. postmoderne kulture). Vse do tedaj bo Evropa nerelevanten dejavnik na svetovnozgodovinski ravni.

Ivo Kerže

Naročilnica za ^{tretji} dan

Ime in priimek ali ime ustanove

Naslov

Pošta

Telefon

E-pošta

Imam status študenta (obkroži): **DA** **NE**

Naročam __ izvodov revije Tretji dan.
Naročnino bom poravnal po prejemu položnice.

Kraj in datum

Podpis

Naročilnico pošljite na naslov: Tretji dan, Jurčičev trg 2, 1000 Ljubljana